

Nr 979

Av herr Rubin, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 27,
med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

De svårigheter som föreligger då det gäller att i den nuvarande grundlagen av 1809, som är skriven för en konstitutionell monarki, införa regler om ett parlamentariskt styrelsesätt är uppenbara. På det hela taget har man dock lyckats bemästra dessa rätt väl i den nu föreliggande propositionen nr 27. På vissa punkter synes dock jämkningar böra företagas i Kungl. Maj:ts i propositionen framlagda förslag.

Den grundläggande regeln om rikets styrelse återfinnes i regeringsformen (RF) § 4. I dess första stycke föreslås nuvarande regel om att Konungen äger allena styra riket skola ändras till att Konungen styr riket. Det är av grundläggande betydelse för vårt statskick att en bestämmelse av detta slag bibehålles. Det är nämligen på detta stadgande som regeringens politiska makt vilar. Till skillnad från vad som på motsvarande område gäller i åtskilliga andra länder grundas den administrativa makt, som i vårt land tillkommer regeringen, på ett allmänt stadgande om att Konungen styr riket. Det är med stöd av detta stadgande som regeringen utfärdar författningar och avgör ärenden inom det administrativa området.

Man måste nu bibehålla fiktionen att det är Konungen som formellt avgör ärendena. Enligt rådande parlamentariska statskick måste han emellertid därvid alltid följa det förslag som hans statsråd förelägger honom. Det är av betydelse att detta sakförhållande tydligt kommer fram i själva grundlagstexten. En antydning härom finns i nu gällande text, där det heter att Konungen skall inhämta underrättelse och råd av ett statsråd. Däremot kommer hela denna grundsats om att Konungen vid besluts fattande skall följa statsrådets mening bort, om den i propositionen föreslagna formuleringen antages. Där heter det: För regeringsärenden har Konungen ett statsråd. Denna sats kan för övrigt starkt kritiseras även ur stilistisk synpunkt. Principen att Konungen *skall* i varje ärende inhämta statsrådets mening och — underförstått — följa denna skulle komma till klart uttryck, om i nära anslutning till nuvarande lydelse andra stycket i RF § 4 finge börja på följande sätt: I regeringsärenden har Konungen att inhämta råd av ett statsråd, vartill . . .

I RF § 38 regleras frågan om kontrasignation av utgående expeditioner. Av ålder gäller i Sverige att den utgående expeditionen är bärare av det i statsrådet fattade beslutet. Nu föreslås att ur paragrafen skall borttagas

reglerna om s. k. kontrasignationsvägran. Dessa har aldrig tillämpats, och det kan därför vara motiverat, såsom departementschefen förordat, att dessa regler nu upphäves. Däremot synes de icke kunna utgå utan att de ersättes av en regel som klargör statsråds skyldighet att kontrasignera ett beslut fattat i konselj, även om han skulle personligen med begagnande av RF § 9 ha reserverat sig mot detta. En sådan regel bör införas som en sista mening i RF § 38. Den kan förslagsvis ha följande lydelse: Föredragande har att kontrasignera och underskriva även sådana i statsråd fattade beslut, för vilka han i anledning av uttalande till statsrådsprotokollet icke är ansvarig. Vidare saknas anledning att stryka regeln om att statsråd ansvarar för att expedition och statsrådsprotokoll överensstämmer.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte såsom vilande för grundlagsenlig behandling antaga följande ändrade lydelse av regeringsformen.

Regeringsformen

§ 4.

Konungen styr riket på det sätt denna regeringsform föreskriver.

I regeringsärenden har Konungen att inhämta råd av ett statsråd, vartill Han kallar och utnämner kunnige, erfarne, redlige och allmänt aktade, infödde svenske medborgare.

Ej må de, som äro i rätt upp- och nedstigande skyldskap, ej heller syskon eller äkta makar på en gång vara ledamöter av statsrådet.

§ 38.

Konungens skrivelser och propositioner till riksdagen eller allmänt kyrkomöte, allmänna författningar, av Konungen utfärdade fullmakter å ämbeten och tjänster samt de ifrån Konungen utgående expeditioner och befallningar i övrigt, vilka Konungen bestämmer, skola, för att bliva gällande, vara försedda med Konungens underskrift och kontrasignation av vederbörande föredragande, som vare ansvarig, att de instämma med däröver förda protokoll. Alla andra av Konungen utfärdade beslut skola vara underskrivna av föredraganden; denne må även omedelbarligen till vederbörande expediera föreskrifter och erinringar om verkställighet av utfärdade beslut. Föredraganden vare skyldig att kontrasignera och underskriva även sådana i statsråd fattade beslut, för vilka han i anledning av uttalande till statsrådsprotokollet icke är ansvarig.

Stockholm den 27 februari 1968

Bertil Rubin (mbs)